

AINEISTO 2

Euroopan linnakkeen inhimillinen hinta Siirtolaisiin ja pakolaisiin Euroopan rajoilla kohdistuvat ihmisoikeusloukkaukset Amnesty International

Eurooppaan pyrkii joka vuosi tuhansia siirtolaisia ja pakolaisia. Osa heistä pakenee musertavaa köyhyyttä, osa hakee turvaa väkivallalta ja vainolta. Heidän matkansa on täynnä vaaroja. Vuodesta 2000 ainakin 23 000 ihmisen arvioidaan menettäneen henkensä pyrkiessään Eurooppaan.¹ Ja ne, jotka onnistuvat pääsemään Euroopan unionin (EU) rajoille, huomaavat, että turvallisuus on yhä heidän ulottumattomissaan.

EU ja sen jäsenmaat ovat rakentaneet yhä läpipääsemättömämmän linnakkeen pitääkseen laittomat siirtolaiset ulkopuolella – riippumatta heidän tarkoituspäristään ja siitä, että monet ovat valmiita epätoivoisiin tekoihin päästäkseen perille. Rajojaan ”puolustaakseen” EU on rahoittanut pitkälle vietyjä valvontajärjestelmiä, antanut taloudellista tukea ulkorajoillaan sijaitseville jäsenmaille (kuten Bulgarialle ja Kreikalle) lujittaakseen niiden rajoja ja perustanut viraston koordinoimaan EU:n rajoilla partioivaa Euroopan rajavartijaryhmää.

Yksittäiset jäsenmaat pyrkivät pysäyttämään laittomat maahantulijat melkein pä keinolla millä hyvänsä. Bulgariasta, Kreikasta ja Espanjasta karkotetaan laittomasti siirtolaisia ja pakolaisia antamalla heille mahdollisuutta turvapaikan hakemiseen ja turvautuen usein keinoihin, jotka asettavat heidät vakavaan vaaraan. Raja- ja rannikkovartijat kohtelevat heitä kaltoin. Jotkut jäsenmaat myös uhkaavat Eurooppaan pyrkiviä pitkäkestoisella säilöönnotolla estääkseen heitä toteuttamasta suunnitelmaansa.²

Pakolainen on henkilö, joka on paennut kotimaastaan siksi, että hänellä on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi eikä hänen maansa hallitus voi tai halua suojella häntä. **Turvapaikkamenettelyn** tarkoituksena on selvittää, täyttääkö henkilö pakolaisen oikeudellisen määritelmän. Kun maa tunnustaa henkilön pakolaiseksi, se tarjoaa hänelle **kansainvälistä suojelua**, joka korvaa alkuperämaassa puuttuneen suojelun.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka on lähtenyt kotimaastaan hakeakseen suojelua mutta jota ei ole vielä tunnustettu pakolaiseksi. Turvapaikanhakijaa ei saa pakottaa palaamaan alkuperämaahansa turvapaikkahakemuksen käsittelyn ollessa kesken.

EU:n toiminnan vaikutus ei pysähdy sen omille rajoille vaan ulottuu pitkälle naapurimaihin. EU ja sen jäsenmaat ovat pyrkineet luomaan puskurivyöhykkeen tekemällä naapurimaiden kanssa yhteistyöjärjestelyjä, joiden avulla ne voivat pysäyttää Eurooppaan suuntautuvan laittoman muuttoliikkeen. Ne ovat rahoittaneet siirtolaisten ja pakolaisten vastaanotto- ja säilöönnotokeskuksia maissa, joissa mahdollisuus turvapaikan hakemiseen säilöönnoton aikana on vakavasti uhattuna, kuten Turkissa ja Ukrainassa.³ Ne ovat ottaneet alkuperä- ja kauttakulkumaiden kanssa käyttöön takaisinottojärjestelyjä, joiden perusteella voidaan helpommin passittaa maasta ne, jotka onnistuvat pääsemään Eurooppaan.

Myytit

Tietyt EU-tahot ja tiedotusvälineet ovat yrittäneet perustella yhä jyrkempää maahanmuuttopolitiikkaa sillä, että Euroopalla on jo tarpeeksi tekemistä sinne saapuneiden pakolaisten ja siirtolaisten kanssa. Usein myös väitetään, että valtaosa Eurooppaan laittomasti saapuneista siirtolaisista tulee sinne taloudellisista syistä.

Faktat

Suurin osa maailman pakolaisista ei lähde kauas kotiseudultaan. Vuoden 2013 lopussa eniten pakolaisia oli Pakistanissa, Iranissa, Libanonissa, Jordaniassa, Turkissa, Keniassa, Tšadissa, Etiopiassa, Kiinassa ja Yhdysvalloissa.⁴

Syyrian kriisin puhjettua kodeistaan on paennut yli 2,8 miljoonaa syyrialaista, yli puolet heistä lapsia.⁵ Vuoden 2014 huhtikuun loppuun mennessä vain 96 000 oli tullut Eurooppaan hakemaan sieltä suojelua.⁶ Vuonna 2013 yhteensä 48 prosenttia kaikista laittomista maahantulijoista ja 63 prosenttia kaikista laittomasti meriteitse saapuneista tuli Syyriasta, Eritreasta, Afganistanista ja Somaliasta eli konfliktien runtelemista maista, joissa ihmisoikeusloukkaukset ovat arkipäivää.⁷ Useimmat näistä maista paenneista pakenevat selvästikin yleistynyttä väkivaltaa tai vainoa ja ovat ryhmäperiaatteen mukaisesti kansainvälisen suojelun tarpeessa.

Tällainen toiminta, jonka tehokkuus Eurooppaan suuntautuvan laittoman muuttoliikkeen pysäyttämisessä on vähintäänkin kyseenalainen, aiheuttaa inhimillistä kärsimystä ja maksaa ihmishenkä.⁸ Kun turvallisempia reittejä EU:hun suljetaan raja-aidoin, valvontaa tehostetaan ja paikalle lähetetään aina vain lisää turvallisuusjoukkoja, ihmisiä pakotetaan valitsemaan yhä vaarallisempia reittejä – joskus traagisin seurauksin. Naisia, miehiä ja lapsia hukkuu mereen tai tukehtuu rekoihin. He kohtaavat väkivaltaa EU:n rajoilla, ja heiltä evätään oikeus hakea turvapaikkaa. EU:hun pyrkivät jäävät loukkuun sellaisiin maihin kuin Libya, Marokko, Ukraina tai Turkki, joissa heidän oikeutensa ovat uhattuina. He saattavat näissä maissa elää puutteessa ilman sosiaalisia ja taloudellisia oikeuksia tai joutua väkivallan tai jopa kidutuksen uhriksi.⁹

Kaikista näistä EU:n rajojen sisällä, rajoilla ja rajojen ulkopuolella sovelletuista toimintatavoista ja käytännöistä käytetään tässä raportissa nimitystä ”Euroopan linnake”.

Koko raportti: [The Human Cost of Fortress Europe](#) (linkin toimivuus tarkistettu 7.5.2015)

¹ Arvio perustuu tietoihin, joita toimittajat ovat koonneet osana ”The Migrants Files” -hanketta ja jotka löytyvät osoitteesta <http://www.journalismfund.eu/migrants-files> (linkin toimivuus tarkistettu 7.5.2015).

² Pitkittynyt ja summittainen säilöönotto ja säilöönottettujen kurjat olot ovat maahanmuuton valvontapolitiikan keskeisiä piirteitä esimerkiksi Kreikassa. Lisätietoa siirtolaisten ja turvapaikanhakijoiden säilöönotosta Kreikassa, ks. Amnesty International, ”Frontier Europe: Human rights abuses on Greece’s border with Turkey” (heinäkuu 2013). Kreikan valtion oikeudellinen neuvosto antoi 20. maaliskuuta 2014 lausunnon, jonka perusteella siirtolaiset voidaan ottaa säilöön määräämättömäksi ajaksi (lausunto 44/2014). Tässä lausunnossa, jonka yleisestä järjestyksestä ja kansalaisten suojelusta vastaava ministeri sittemmin hyväksyi ministerin päätöksellä, todetaan, että jos säilöönottettua ei voida palauttaa siksi, että hän on kieltäytynyt yhteistyöstä Kreikan viranomaisten kanssa 18 kuukauden aikana (EU:n lainsäädännössä sallittu enimmäisaika säilöönnotolle maastapoistamista varten), heidän säilöönottoaan voidaan jatkaa 18 kuukauden jälkeenkin. Tämä on selvästi ristiriidassa EU:n palauttamisdirektiivin (jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16. joulukuuta 2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/115/EY) ja Kreikan kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

EUROOPAN HISTORIAN TALO

³ Ks. esim. Jesuit Refugee Service, "No Other Option: Testimonies from Asylum Seekers Living in the Ukraine" (kesäkuu 2011), Euroopan pakolais- ja ihmisoikeusjärjestöjen neuvottelukunta (ECRE), "Detention of Migrants in Ukraine" (lokakuu 2010) ja hankeselvitys, joka koskee vastaanotto- ja maastapoistamiskeskusten perustamista Turkkiin ja joka on saatavissa [täältä](#) (linkin toimivuus tarkistettu 20.6.2014). Tiedot Turkin säilöönotto-olosuhteista, ks. luku "Trapped in Transit". Ukrainan osalta ks. YK:n pakolaisasioiden päävaltuutettu (UNHCR), "Ukraine as a country of asylum: Observations on the situation of asylum-seekers and refugees in Ukraine" (heinäkuu 2013).

⁴ UNHCR, "Global Trends 2013", 20.6.2014.

⁵ UNHCR:n "Syria Regional Refugee Response" -portaali, joka on saatavissa [täältä](#) (linkin toimivuus tarkistettu 7.5.2015).

⁶ Sähköpostikirjeenvaihto UNHCR:n kanssa (20.5.2014).

⁷ Frontex, "Annual Risk Analysis 2014", 14.5.2014.

⁸ Frontexin "Annual Risk Analysis 2014" -selvityksen mukaan Eurooppaan laittomasti saapuneiden määrä kasvoi vuonna 2013 lähes 50 prosenttia vuodesta 2012.

⁹ Ks. seuraavat Amnesty Internationalin julkaisut: "If an African dies here, no one cares' – abuses of migrants and refugees in detention in Libya" (joulukuu 2013), "Scapegoats of Fear: Rights of Refugees, Asylum-Seekers and Migrants Abused in Libya" (kesäkuu 2013), "Seeking Safety, Finding Fear: Refugees, asylum seekers and migrants in Libya and Malta" (joulukuu 2010), "SOS Europe: Human Rights and Migration Control" (kesäkuu 2012), "Frontier Europe: Human rights abuses on Greece's border with Turkey" (heinäkuu 2013), "An International Failure: the Syrian Refugee Crisis" (joulukuu 2013), "Refugees in Bulgaria trapped in substandard conditions" (joulukuu 2013). Ks. myös "Ukraine as a country of asylum. Observations on the situation of asylum-seekers and refugees in Ukraine" (heinäkuu 2013) ja Raphi R. Rechitsky, "Refugee Migration to Ukraine and the Geopolitics Of Control At Europe's Eastern Borders", 1.4.2013, Fahamu Refugee Legal Aid Newsletter.

